

בענין דהולכין אחר המיקל בעירובין - שיעור 275

I. מקור הענין

(א) דעת רבי יהושע בן לוי דהלכה כדברי המיקל בעירוב (עירוין מ"ו. ופ.) והרא"ש (פרק 3 - ד) כתב בסוף דהלכה כהמיקל נאמר אף בפלוגתא דאמוראי וגם במחיצות וכ"כ ההגהות מיימוני (שם ע"ז - ז) ודעת הקרבן נתנאל (ה דעירוין אות ז) דהרא"ש סבר דגם בפלוגתת הפוסקים הולכין אחר המיקל ודומה לאבילות (ברכי יוסף של"ח) וכ"כ המהרש"ם (ד - ק"ה) בשם תשובת אבקת רוכל שהוא הבית יוסף

(ב) אמנם בשו"ת הריב"ש (ת"ה) כתב בשם הרשב"א דרק בעירוב שהוא דרבנן הולכין אחר המיקל ולא במחיצות שעיקר מן התורה וכ"כ הריטב"א (ריש פרק ט) וכ"כ השכנה"ג (שס"ז) וכ"כ האג"מ (3 - פ"ג)

(ג) אמנם לכתחלה אין לעשות בדרך ספק אם אינו שעת הדחק ואבאר

II. השאלות

(א) צורת הפתח לפירצה יותר מעשר אמות שפרוץ מרובה על העומד - עיין בשו"ע (שס"ז - י) שלדעת הרמב"ם אינו מועיל לכן לפי דעתו כמעט כל העירובין בההרים בקיץ פסולים ועיין בישועות יעקב (שס"ג - ה) דבעירובין הולכין כדברי המיקל וכ"ש במקום שרובו חולקין על הרמב"ם וסעייתו וע"ע באג"מ (3 - פ"ג) שהלך לשיטתו דרק בעירובי חצירות הולכין אחר המיקל ולא במחיצות של צ"ה מ"מ התיר משום דכל העולם נוהגין שלא בהרמב"ם וע"ע במ"ב (שס"ז - סק"ט) דנכון להחמיר

(ב) צ"ה שנעשה ברחובות ע"י עמודי וחוטי הטיליפון - עיין בעירובין (י"ח). דצ"ה מן הצד פסול דהיינו החוט אינו עולה על ראשי הלחיים זה הפירוש לרוב הפוסקים אמנם הרי"ף והרמב"ם פירשו מן הצד באופן אחר דהיינו בקרן זוית (בה"ל שס"ז - י ד"ה כשכל) ולכן כתב האלף לך שלמה (ק"ט) דבעירו בראד סומכין על עמודי הטיליפון אמנם השו"ע (שס"ז - י"ח) כתב דדוקא על גביהן מותר ולא הביא דעת הרמב"ם כלל מ"מ בעיר בראד סמכו על המיקלים בעירובין אפילו במחיצות ומסתברא שהאג"מ חלק עליו

(ג) צ"ה שנתקלקל בשבת - עיין בשו"ת האלף לך שלמה (קט"ז) דמותר לתקן ע"י נכרי משום שיש לסמוך על הר"ן בשם בעל העיטור במקום מצוה דרבים (רע"ו - 3 ומ"ז סקכ"ה) ואם זה א"א מותר דכיון דהותרה הותרה ומותר לטלטל כך וכן משמע מתוספות (עירוין ט"ו. ד"ה לא סבר) בתירוץ שני וע"ע בשו"ע (ט"ז - 3) דכלל דכיון דהותרה הותרה נאמר רק בעירובי חצירות אבל לא בחצר שנפרצה לרה"ר או לכרמלית ולכן הכל תלוי אם הולכין אחר המיקל במחיצות כנ"ל איברא עיין בש"ך (י"ד רמ"ז 3 כללי הפסק) דבשעת הדחק סמכין על דעת יחיד באיסור דרבנן וצ"ע ועיין בשש"כ (י"ז - כ"ה והערות) דאם

אין נכרי יתקן ישראל חוטי העירוב ע"י עניבה אבל לא יקשור קשר וכן משמע משו"ת מהר"י אשכנזי (י"ג) דאין חשש משום איסור עשיית מחיצה וי"ל כדי למנוע מכשול דרבים התירו (שם הערה ק"ז-ק"ח) ואולי משום דבשעת הדחק סמכינן על שיטת רש"י (שנת קכ"ה): דאין אוסרים מחיצות המתרת וזה דעת יחיד ולכן לא הובא להלכה בשו"ע (שט"ו - ה) מ"מ בעירובין הולכין אחר המיקל אפילו אם הוא דעת יחיד שלא הובא בהלכה

ד) יש למתוח את החוט שעל הלחיים כדי שלא יתנדנד ברוח - ועיין במ"ב (שס"ז - סקס"ו) שכתב בשם המחצית השקל דקיל קנה שעל גבן מקנה שבצדדים דאי הרוח ינידו אין בכך כלום דעיקר המחיצה תלוי בשני הקנים העומדים מן הצד אמנם הביא שם דעת המשכנות יעקב להחמיר אם הרוח מזיזה בצידה או למטה או למעלה וכ"כ החזון איש (ע"ה - סק"י)

ה) לחי אחד גבוה מחבירו הרבה והקנה העליון מונח בשיפוע כשר - (מ"ב שס"ז - סק"ס) אמנם בחידושי רע"א מסתפק אם מונח בשיפוע הרבה אם מהני אמנם אם הלחיים הם במדרון אין חוששים לזה כלל

ו) יש אוסרים לעשות צ"ה בחוץ כנגד מחיצה דהיינו דאי אפשר לו לבוא מהשטח המוקף להצ"ה דהכותל מפסיק בין חצירו להצ"ה (חזו"א ע - י"ט) דפתחא כי האי לא עבדי אינשי (תיקון עירובין זף ז"ח) ויש מתירין דכ"ש דמהני דהוי סתימה טפי (ע"ש)

ז) צ"ה הנמשכת ע"ג ימים ונהרות לא מהני דפתח ע"ג מים לא עבדי אינשי ויש מתירים (חתם סופר פ"ז)

ח) צ"ה תחת הגג - יש אוסרים משום פי תקרה יורד וסותם (מנחת שבת פ"ז - כ"ז בשם הבית שלמה) ועיין בעירובין (ז"ד): דרב ושמואל פליגי בזה ועיין ברמ"א (שס"ה - ז) שדוקא אם הגג הכולט הוא ברוחב ד"ט וגם שלא יהא פי התקרה משופע דליכא פה ודוקא שיש ב' מחיצות שלימות דבוקות זו בזו ועיין בבה"ל (ד"ה ואמרינן) שצריך ג' מחיצות שלימות דאז אמרינן פי תקרה על צד הרביעי (הרי"ף ור"ח והרמב"ם) ודעת המהרי"ל (שמ"ו - ג) שהביא המג"א דאף בג' מחיצות בעי איזה תיקון ברביעי לומר פי תקרה ועיין בשו"ת חזון נחום (מ"ג) דלא אמרינן פי תקרה להחמיר (רמ"א י"ד שט"ה - ז) כמו דלא אמרינן לבוד להחמיר מ"מ שמעתי מרב דוד Steinwurzל וכן שמעתי בשם רב משה שצריך להחמיר דאין נותנין לחי תחת הגג שיורד ונפסק החוט

ט) צ"ה בתוך גדר המוקף מד' רוחותיו דעת המקור חיים שהובא במ"ב (שס"ג - סקקי"ג) דפסול (c) סיבות האוסרים שאינו ניכר מבחוץ וביתא כמאן דמליא דמי ועוד מחיצת הרה"י מפסיקה את החוט משום גוד אסיק ולפי טעם זה יש ליהדר שלא תעבור החוט של הצ"ה על קאר וכדומה דגוד אסיק מחיצות וי"א דלא אמרינן גוד אסיק לחומרא כנ"ל אמנם יש מקילים כשהעומד בולט עשרה טפחים (אבני נזר ז"ח) ויש אומרים דאם בולט מעט סגי (חתם סופר ז"י) ויש מתירים בשעת הדחק אפילו אם הלחי אינו בולט (שו"ת מהרש"ם ה - ר"ז) והכל תלוי אם הולכין במחיצות אחר המיקל